

POSTANOWIENIE

Dnia 5 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku E. Spółki Akcyjnej w G.

przy uczestnictwie A. D.

o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 września 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 5 października 2018 r., sygn. akt VII Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być wobec tego osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 5 października 2018 r. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na jej oczywistą zasadność, na wystąpienie istotnych zagadnień prawnych, z których jedno wiąże się z koniecznością wykładni art. 292 w związku z art. 285 k.c. w świetle brzmienia art. 244 § 1 k.c., statuującego zasadę numerus clausus ograniczonych praw rzeczowych, a drugie z potrzebą przesądzenia, czy dopuszczalne jest przejście posiadania służebności ze Skarbu Państwa na przedsiębiorcę przesyłowego, a jeśli tak, to, w jaki sposób przejście to winno zostać dokonane i wykazane, gdyż kwestia ta według skarżącego wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych. Skarżący powołał się ponadto na wystąpienie przyczyny nieważności postępowania związanej z pozbawieniem możliwości „reprezentowania swoich praw na etapie postępowania II-instancyjnego (art. 379 pkt 5 k.p.c.)”.

W judykaturze Sądu Najwyższego zostało wyjaśnione, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oznacza, iż dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi wobec tego wykazać, że orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ., z dnia 18 września 2012 r., II CSK 179/12, nie publ. i z dnia 13 marca 2017 r., I CSK 596/16, nie publ.). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty

dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000, V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej nie pozwala przyjąć, by była ona – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżący nie wykazał, że zastosowanie przepisów postępowania, których naruszenia zarzuca w skardze kasacyjnej i z którym to naruszeniem wiąże twierdzenie o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, było – w ustalonych okolicznościach sprawy – oczywiście błędne lub doprowadziło do tego, że zaskarżone postanowienie jest oczywiście nieprawidłowe.

Po pierwsze, nietrafne są twierdzenia skarżącego o naruszeniu art. 232 k.p.c. w związku z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, mające wyrażać się w naruszeniu zasady równości i zasady kontradyktoryjności i dopuszczeniu przez Sąd drugiej instancji dowodów z urzędu. W postępowaniu cywilnym w ogólności (art. 232 zdanie drugie k.p.c.) sąd może dopuszczać dowody niewskazane przez sąd. Reguła ta ulega wzmocnieniu w postępowaniu nieprocesowym ze względu na charakter tego postępowania i zaangażowany w nim w większym stopniu interes publiczny. Chociaż w sprawach o zasiedzenie elementy interesów prywatnych pozostają bardzo silne, to jednak z faktu dopuszczenia przez sąd określonych dowodów z urzędu (art. 232 zdanie drugie w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) w zasadzie nie sposób wywodzić tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Tak jest w okolicznościach niniejszej sprawy.

Po drugie, podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 232 k.p.c. w związku z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 278 § 1 w związku z art. 227 i art. 233 § 1 k.p.c. są sformułowane wadliwie, gdyż skarżący nie powiązał ich z odpowiednimi przepisami o postępowaniu przed sądem drugiej instancji (art. 378 § 1, art. 382 lub art. 391 § 1 k.p.c.). Wobec tego zarzuty te nie mogły odnieść żadnego skutku (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 153/14, OSNC 2016, Nr 1, poz. 14, i z dnia 2 lutego 2018 r., II CSK 287/17, nie publ.).

Po trzecie, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest niedopuszczalny, ponieważ skarga kasacyjna nie może być oparta na zarzutach dotyczących oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Analiza skargi kasacyjnej, akt sprawy, jak również zaistniałych w sprawie okoliczności nie świadczy o istnieniu przyczyny nieważności postępowania w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, który wydał zaskarżone postanowienie, a zatem nie daje podstaw do stwierdzenia prawdopodobieństwa wystąpienia przyczyny nieważności postępowania w postaci pozbawienia uczestnika możliwości obrony swych praw jako przyczyny uzasadniającej przyjęcie skargi do rozpoznania. Okoliczność, że skarżący nie mógł osobiście uczestniczyć w rozprawach przed Sądem drugiej instancji z powodu choroby oraz tymczasowego aresztowania, nie daje podstaw do założenia, że mógł być on pozbawiony możliwości obrony swych praw już choćby z tego powodu, że reprezentował go pełnomocnik procesowy. W judykaturze wypadki nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony lub uczestnika postępowania możliwości obrony praw w warunkach ich niestawiennictwa z powodu choroby lub innej niedającej się przezwyciężyć przeszkody odnoszone są w zasadzie tylko do sytuacji, w której strona lub uczestnik nie mają pełnomocnika procesowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CSK 270/11, nie publ.).

Istotność zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Zgodnie z utrwalonym poglądem orzecznictwa, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Potrzeba wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) zgodnie

z utrwalonym poglądem judykatury, oznacza z kolei sytuację, w której w sprawie występuje kwestia o niejasnym charakterze, będąca źródłem istotnych wątpliwości lub różnic zdań w orzecznictwie, mająca znaczenie dla oceny dochodzonego roszczenia (tak Sąd Najwyższy w postanowieniach: z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. oraz z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, nie publ.).

Obydwa zagadnienia prawne, tj. odnoszące się do potrzeby wykładni wskazanych przez skarżącego przepisów prawa, jak i dopuszczalności przejścia posiadania służebności ze Skarbu Państwa na przedsiębiorcę przesyłowego, zostały zredagowane w sposób odbiegający od istoty przesłanek przedsądu. Zaprezentowana w skardze argumentacja powinna mieć charakter ściśle jurydyczny, a nie ograniczać się do polemiki z argumentacją sądu drugiej instancji oraz prezentowania w lakoniczny sposób swojego stanowiska. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania ograniczono się do wskazania sygnatur orzeczeń przywoływanych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia i poddania w wątpliwość linii orzeczniczej, lecz nie przeprowadzono pogłębionych rozważań służących wykazaniu wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego lub potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, które wymagałyby zaangażowania Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2014 r., I CSK 510/13, nie publ.). Nie jest rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie okoliczności lub domyślanie się na podstawie uzasadnienia wniosku, które z nich uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn. akt II UK 38/08, nie publ.; z dnia 14 grudnia 2004 r., sygn. akt II CZ 142/04, nie publ.).

Trzeba ponadto wskazać, że przyjęte przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym postanowieniu stanowisko odpowiada judykaturze Sądu Najwyższego, która zgodnie przyjmuje, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴

k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności pod rządami art. 305¹ i nast. k.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 139, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., II CSK 102/18, nie publ., z dnia 12 marca 2019 r. II CSK 462/18, nie publ.).

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

aj